

fortfarande varit önskligt, att Sällskapet vändt sina sträfvanden åt detta håll.

Vi höra nämna, att i Sällskapet fråga blifvit väckt, att begära statsanslag för ifrågavarande lexikons utgifvande. Det enkla vore visst, att högsta Skolstyrelsen skulle göra sig underrättad, hvilka skolböcker som för undervisningen på Finska äro behöfliga, och lemna Litteratursällskapet i uppdrag att ombesörja deras anskaffande och utgifvande på statsverkets bekostnad, naturligtvis så vidt Sällskapet vill åtaga sig denna omsorg. Sällskapet synes hafva speciminerat tillräckligt väl, för att göra sig förtjent af ett dylikt förtroende, – och metoden skulle åtminstone icke komma att stå efter den nyssnämnda, berömda, att privilegiera skolböcker, som någongång framdeles torde komma att skrivas. Litteratursällskapet kunde då få använda sina egna tillgångar att uppmuntra den egentliga litteraturen.

J. V. S.

7 FÖRHANDLINGAR VID SKOLLÄRAREMÖTET I ÅBO ÅR 1860.

Litteraturblad n:o 3, mars 1861

Det kan icke vara fråga om, att här genomgå de 39 frågor kring hvilka mötets förhandlingar rört sig. För det mesta äro dessa frågor organisationsfrågor, till hvilka vi räkna äfven bestämmandet öfver läroämnena, kurser, läroböcker m. m. Det mindre antalet deremot rör lärarebildningen, läseordningen och undervisningsmetoden; och finner man att dessa blifvit flyttigare behandlade.

De mötets vota, vi anse obetingadt böra gillas, äro de: för inrättandet af en normalskola; för gymnasii och högre elementarskolans förening till en läroanstalt; för fackstudiernas aflägsnande från läroverket, gymnasiernas högsta klass; för latinläsningens införande först på högre elementarskolans 3:e klass och för Finskans på 1:a klassen; samt för klasslärare, icke facklärare på de lägsta klasserna. Det är icke första gången vi yttrat oss för dessa förändringar, resp. anmärkt bristerna härvid i nu gällande ordning. Intressant är det att finna t. ex. den öfverensstämmelse i öfvertygelsen rörande gymnasii och skolans förening, som bland lärarepersonalen nu synes vara rådande. Då efter skolreformen 1843 frågan härom i tidningarne diskuterades, mötte åsigtan ännu starkt motstånd. En mellanstation mellan skola och universitet ansågs för outhärlig. Ungdomen skulle nödvändigt passera sjelfsvålds skärselden vid gymnasium. Troligt är, att det hufvudsakligen varit disciplinsfrågan, som omstämt vederbörandes åsigtar.

Glädjande var äfven att finna, att mötets pluralitet satt sig mot allt löst resonnerande om »bottenskolor» och »allmänt menskelig» undervisning. Frågan härom gällde närmast lägre elementarskolan, hvilken mötet ansåg böra blifva och vara en borgarskola. Vi sakna dock bland skälen härför det väsentligaste: att nemligen borgarskolan likasom folkskolan och äfven fruntimmersskolan är de ifrågavarande lärjungarnes både skola och universitet. De skola lemna den så underbygda, att de icke blott kunna utan äfven vilja fortsätta läsningen på egen hand, lifvet igenom. Vinnes icke detta mål, så kan en sådan skola väl bibringa lärjungarne någon nyttig färdighet t. ex. i skriva och räkna, parlera Franska o. s. v., men för sina lärjungars intellektuella bildning har den varit jemförelsevis gagnlös. Annat är förhållandet med lär-

domsskolan. Den kan vara en »bottenskola», d. ä. den kan hafva en blott relativt afslutad kurs; ty den har universitetet öfver sig, der kursen fortsättes.

Pretensionen bland de bildade klasserna, att få sina barn på statens bekostnad undervisade ända från *a b c*, är visserligen allmän. Men följderna deraf, att barnen redan i späd ålder sändas bort från hemmen, kunna icke vara annat än förderfliga för deras både moraliska och fysiska vård. Att privatinformationen upphört, anse vi för vår del vara ett ondt.

Att frågan om skolläraernas aflöning och ställning till kyrkan skulle utgöra ett viktigt öfverläggningsämne, kan icke förundra. Skollärarna befinna sig beklagligen i den belägenhet, att för flertalet af dem frågan gäller nödtorftig bergning eller svält och elände. När de dubbla ekklesiastika tjensteåren fråntogos dem, bestämdes lönen så liten, att den icke lemnade någon möjlighet till bergning. Lönerna voro äfven förut små; men praxis var, att läraren lefde på skuld, hvilken pastoratet efter 12 à 15 års tienstgöring vid skolan skulle betala. Nu deremot, då pastoratet kan hinnas först efter 25 à 30 år, vore skuldsättning i förhoppning på detsamma något värre än en dårskap. Visserligen blefvo lönerna vid senaste skolreform något litet förhöjda. Men de lägsta äro ännu otillräckliga ens för det anspråkslösaste unkarlslif. Och äfven de högsta göra det icke för gymnasiiläraren möjligt att utan skuldsättning bekosta sina barns uppföstran.

De invändningar, som blifvit offentligen gjorda mot nödvändigheten af en lönetillökning, förtjena knappt bemötas. Att bedja en skollärare förtjena sig sitt uppehälle med privatundervisning och författareskap, medan han på köpet, sköter skolan – detta är tanklöst – att icke tala om det än tanklösare i att anse författareskapet vara en sådan der födkrok, som hvar man och qvinna i brist på bättre kan tillgripa. Roligt är det blott, när man sett anföras, att skollärare äro aflönade efter sin rang. Skulle saken hjälpas med rang, så vore den naturligtvis hjälpt med ett penndrag. Utvägen synes också i vissa fall vara anlita. Direktorerna för skogsinstitutet, Mustiala och realskolan i Helsingfors – kanske ännu några flere¹ – äro ställda högt i ranglistan, i hvilken en lärare vid lärdomsskolorna aldrig kan klifva högre än till 9:e klassen. Deraf kommer sig väl, att sagde högt ställda hafva sin aflönig inrättad derefter. Också behöfva de inga lärdomsprof eller andra prof aflägga. Tjensterna äro lämpliga att försörja den ena eller andra *qvem Jupiter amat*.

Hvad man deremot saknar i herrar skollärares öfverläggningar vid mötet såväl som i tidningsartiklar, synbarligen ur deras krets utgångna, är ett öppet anbud att för högre aflöning göra mera arbete. Fyra timmars undervisning om dagen är ännu för en man vid fulla krafter ett temligen lätt arbete. Flera än fem timmar har han deremot enligt gällande skolordning icke tillfälle att i skolan använda; men hvarje skollärare borde också vara förbunden att undervisa detta antal timmar, med undantag endast för läroverkens föreståndare och dem, som hunnit t. ex. 50 år eller af iråkad sjuklighet besväras, hvilka borde förses med biträden. Att, såsom nu sker, unga gymnasiilärare undervisa endast 16 à 18 timmar i veckan, är verkligen ett latmansarbete. Man ser väl mycket ordas om nödvändigheten af förberedelse till dessa lärda sessioner och om den grufliga tid, som härtill erfordras. Det är visst rätt och lofligt, att en skollärare bereder sig på sin lektion. Men

¹ Äfven direktorn för folkskollärare-seminarium *in petto*.

när han för tionde gången genomgår en lexa i algebrans elementer eller i någon sång af Eneiden, mena vi, att han på förberedelsen icke behöfver använda just dagatal. Tie timmars dagligt arbete gör menniskan godt. När en stor del deraf består i studier, äro 12 till 14 icke för mycket. Den, som undervisar fem timmar, kan alltså hafva 5, 7 å 9 timmar kvar för studier och saknar då icke tid för läsning äfven till rekreation – eller författareverksamhet, om håg och förmåga dertill finnes. Nu besörjes vid gymnasierna 30 å 40 elevers undervisning och öfning af ett dussin lärare med en kostnad för staten af 6 500 till 7 500
10 rubel silfver, d. v. s. med 200 rubel för hvarje elev. Sådant är lyx med besked.

Vederbörande torde dock snart få glädja sig af underrättelsen, att hjälp från statsverket förstår, åtminstone der den främst behöfves. För vår del tro vi, att de flesta skollärare skulle vara villige att åtaga sig ökad arbete mot ökade löneförmoner. Ty de äro äfven nu tvungne att fylla det bristande genom extraarbete, vida tyngre, än motsvarande arbete i skolan.

En särskild skolstyrelse utgör på alla håll dagens lösen. Vår tanke
20 angående gagn eller skada af en sådan förändring hafva vi tidigare yttrat. Centralisation i skolväsendet kan vändas till gagn, men äfven lända till vederf, der all kontroll, äfven allmänna opinionens saknas. Englands vetenskap, litteratur och allmänna intellektuella och sedliga bildning har icke stått tillbaka, ehuru hvarken en skolstyrelse eller ett undervisningsministerium der finnes.

Men en centralstyrelse må vara gagnande eller icke; mera förväntat kan icke gerna förslaget till en sådan styrelse uppgöras, än det skett af skolläraremötet i Åbo, som likväl härför tillsatte en särskild komitté. Enligt detta förslag skulle universitetets vicekansler vara styrelsens
30 ordförande, icke mindre än sex universitetsprofessorer, pedagogieprofessorn deri inberäknad, och slutligen tre praktiska pedagoger dess ledamöter. Ja man förutsätter, att ännu en ledamot från hvarje domkapitel kunde inträda, »ifall det kyrkliga elementet ej ansåges till fullo representeradt af en professor från teologiska fakulteten».

Att denna Skolstyrelse icke komme att sakna *capita* och *sensus*, finner man. Ett administrativt kollegium af 10 till 13 ledamöter är ingen småsak. Och förslaget botar icke faran af meningarnes brokighet derigenom, att halfva antalet ledamöter kan antagas sakna insigt i skolväsendet och all närmare kännedom om dess tillstånd i landet. Ty sådant måste i vanliga fall förhållandet vara med ordföranden och de
40 fem af professorerna. Teorier och förslagsmeningar kunna hafva sitt gagn i den pedagogiska litteraturen. Men hvad man med dem skall göra i skolstyrelsen, är svårt att inse. Vi åtminstone tänka oss, att den senares uppgift är, att vaka öfver det bestående och hålla detta vid makt samt att, när någon partiel reform blir nödig, vid denna taga erfarenheten till rättesnöre. Att insamlandet af en sådan erfarenhet både ur historien och ur det bestående i utlandet och eget land fordrar sin man, behöfver icke erinras. Förunderligt i högsta grad är det vidare, att en så talrik och så bland menigheten ställd korporation som skollärarnes vidhåller en så falsk åsigt som den, att första platsen i ett
50 administrativt kollegium kan intagas af hvem som helst, huru okunnig han än är om allt det, som kommer att utgöra föremål för hans handläggning. Förslaget i detta hänseende motiveras derigenom, att ordförandens samhällsställning skall gifva skolstyrelsen »auktoritet inför landets regering». Men det borde väl vara klart, att en auktoritet, som icke hvilat på insigt och duglighet, är förderflig. Man borde väl

äfvén i detta land vara småningom kommen till medvetande derom, att just de högsta platserna i samhället främst fordra män med insigt och allvarlig vilja, och att ingen annan auktoritet än duglighetens bör inför Regeringen gälla. Att detta medvetande i sjelfva verket i landet finnes, derom kan hvar och en öfvertyga sig. Allmänna opinionen skiljer de dugliga från de odugliga, ehuru den väl stundom kan döma desto skarpare, ju mindre den offentligen kan uttala sig. Intet väcker allmänna tadel, än om någon odåga framdrages till de platser i samhället, på hvilka framför andra insigt kräfvés. Skollärarene i Åbo stift synas dock stå utom denna opinion. Ännu förtjenar det anmärkas, huru godt om tid mötet ansett professorerna hafva. Det anses för dem vara en småsak, att så der bredvid sina åligganden som vetenskapsmän och undervisare sköta om landets skolväsende, öfvervara skollärare-examina, pröfva läroböcker, bestämma kurser och läseordningar, tillsätta lärare m. m. Hrr skollärare synas äfvén rörande den för dem ömtåligaste sak, sin egen befordran efter förtjenst och skicklighet, tro på inspirationsläran. Ty det måste vara för hvarje menniska fördoldt, huru en sådan professor eljest skall hafva något omdöme om Hrr skollärares duglighet till den ena eller andra befattningen. Skola de döma endast och allenast efter företedda attester, så kunde visst rådmännerna i hufvudstadens magistrat vara lika kompetenta skolråd. Men då fordras, att den lokalstyrelse, som utfärdar attesten, verligen är sakkunnig domare öfver den sökandes lärareskicklighet. Vid vissa underordnade platsers besättande må väl också en utan anmärkning förgången tjenstetid främst tagas i beräkning. Likväl bör i vår tanke för lärareplats i de lägsta klasserna urval enligt sökandens duglighet ske; och likaså bör vid val af ett läroverks föreståndare tjenstetiden icke vara afgörande.

Mötet har uttalat sig för val af föreståndare vid läroverk med ämnesläsning, d. v. s. vid den egentliga lärdomsskolan, i hvilken gymnasium och högre elementarskola skulle vara förenade. Meningen är, att lärarekollegierna skulle genom val sätta 2 å 3 lärare på förslag, och skolstyrelsen utnämna en af dessa för tre år. Valmetoden kunde vara god, om äfvén lärare utom det ifrågavarande läroverket kunde väljas. Men detta låter sig icke göra, emedan lärarepersonalen vid det ifrågavarande läroverket, i händelse en lärare utom detsamma väljes och utnämnes, blefve öfvertalig. Sådane läroverk åter, der tre till föreståndare dugliga lärare finnas tillstädes, måste vara förunderligen väl lottade. Att vidare utnämna en skolföreståndare endast för tre år, vore att föreviga ett det svåraste af nu gällande Skolordnings med afseende på gymnasierna begångna misstag. Erfarenheten visar ju, att lärarekollegium vid gymnasierna numera sökt rätta detsamma, genom att till rektor fortfarande utse samma person. Utom allt afseende på det närvarande och med all aktning för de skedda valen, torde det väl kunna antagas, att en Rektorsplats kan bättre besättas af en skolstyrelse, som har att välja bland landets hela lärarepersonal. Må det vara styrelsen förbehållet att, om den misstagit sig, när den så för godt finner och lämpligt är, rätta misstaget genom tillsättande af ny föreståndare. Platsen bör alltid betraktas som en förtroendeplats. Och af vigt är, att på den icke täta ombyten ske. Tre år äro icke tillräckliga att göra en skolrektor, öfriga lärare och lärjungarne i förhållande till honom varma på sina platser. Föreståndarskapet för en skola skall såsom allt annat läras, och läras genom erfarenhet och hvarje läroanstalt måste ruineras genom täta ombyten i detsamma, icke blott genom föreståndarens oerfarenhet, utan emedan skolans ordning och sed

kommer att sakna all kontinuitet och fasthet. En skolas ordning skall verkligen vara en sed, i hvilken hvarje ny lärare och lärjunge tvingas att foga sig; eljest finnes den icke. Den, som härvid glömmar lärjungarne, glömmar, att de äldre bland dem skola vara ordningens upprätthållare derigenom, att den hos dem blifvit vana och sed, den bringar aldrig någon ordning till stånd.

10 Annu vilja vi anmärka mot mötets opinerande till förmon för det nu brukliga sättet att antaga och föreskrifva läroböcker. Af skolmän kunde väntas den insigt, att ingen läroboks duglighet kan pröfvas
 20 annorlunda, än genom dess begagnande vid undervisningen. Vill man nu komma till en sådan erfarenhet angående en ny lärobok, genom att påbjuda dess försökande i *alla* landets skolor? Så har man hittills förfarit. Man har inom några år bortkastat honorarier och tryckningsunderstöd på ett antal läroböcker, hvilkas förvisande från skolan nu redan – äfven på mötet – fordrats. Men om en lärare vill för sin undervisning begagna en af honom författad lärobok – så är sådant icke tillåtet. Han skall utan vidare dragas med dessa i bläckhornet köpta och privilegierade snillefoster, huru odugliga de än må vara. Öfverallt i verlden hafva skolböcker sålunda uppstått, att skolmän
 20 skrifvit dem för sina lärjungar, ledde af sin praktik; och om de egt värde hafva de äfven öfvergått till andra skolor. Det ligger ingen makt derpå, att samma läroböcker skola begagnas vid alla landets skolor. Denna endast i påbud grundade uniformitet hindrar tvärtom goda läroböckers tillkomst.

Tre särskilda frågor rörande Finskan utgjorde föremål för öfverläggning på mötet. Den åsigt vann pluralitet, att Finskan som studium bör införas på första klassen i högre elementarskolan, hvaremot med latinet skulle börjas först på tredje klassen.

30 Hvad angår Finskan som undervisningsspråk på lägre elementarskolan, var man af den tanke, att Svenska och Finska icke gerna kunde begagnas för undervisningen »på samma lärotimme». Men hvem har väl sagt, att så skall ske. Det synes väl vara sjelffallet, att Finnar och Svenskar till en början måste utgöra särskilda afdelningar i klassen, hvilka blott efterhand i det ena eller andra läroämnet kunna förenas. Vid en sådan ordning tvingas dock läraren att låta barnen använda någon stund dagligen till öfverläsning på skolan. Men detta fruktar man värre än pesten. Förhöres icke hvarje lärjunge hvarje minut på dagen, anses i våra skolor skolgången vara förfelad. Lärjungen må skaffa sig undervisning, hvar han vill, i skolan skall han blott förhöras.
 40 Och att på en gång förhöra två afdelningar på tvenne skilda språk, det blir visst ogörligt. Men på flera orter är svårigheten derigenom jemnad, att alla lärjungarne tala och de flesta äfven obehindradt läsa Finska, hvarföre undervisningen från början i ett eller flera ämnen kan vara gemensam. Det återstår svårigheten, att lära de Finska barnen läsa och förstå Svenska. Detta fordras visst möda och omsorg, men det har också härförinnan skett äfven på högre elementarskolorna, ehuru på det förvända sätt, att en Finsk lärjunge icke fått läsa något alls på sitt modersmål, medan ingen särskild undervisning i Svenskan blifvit honom meddelad.

50 För det tredje afhandlades: om hinder möter Finskans införande såsom undervisningsspråk i vissa läroämnen läroverket igenom? Man uttryckte blott hoppet, att sådant »med tiden blefve möjligt». När det en gång befalltes, att Ryskan i vissa skolor skulle begagnas som undervisningsspråk i historie och geografi – då blef icke fråga om möjligheten. Villiga lärare funnos genast. Men om nu t. ex. skulle

föreskrifvas, att Finlands historie skall läsas på Finska, då skulle »lärarens okunnighet» i Finskan få gälla som ursäkt. Att »lärjungarnes okunnighet» icke lägger hinder i vägen vid skolorna i Åbo, Björneborg, Uleåborg, Kuopio, Heinola, Tavastehus, Fredrikshamn, Wiborg och äfven i Helsingfors, torde få tagas för afgjordt. Få föräldrarna veta, att Finska på skolorna skall kunnas och läsas, skall äfven det ringa antal lärjungar i somliga af dessa skolor, som icke förstår och talar Finska, snart nog försvinna. Med att endast införa Finskan som läroämne på första klassen är saken icke hulpen. Skolundervisning förer ingen lärjunge till färdigt praktiskt begagnande af ett språk. Alla skollärare äro numera förpligtade att aflägga examen i Finskan. De äldre, som icke vinnlagt sig om kunskap i språket, hafva god tid att ersätta det bristande, om de önska sig plats såsom lärare i de läroämnena och vid de skolor, i hvilka Finskan föreskrifves till undervisningsspråk. Föreskriften behöfver blott innehålla: efter *tre* år skall förändringen ske – och den sker utan vidare. Må den till en början gälla, om också blott ett enda läroämne. Öfvergången i flera skall sedan blifva jemförelsevis lätt.

10

Medan vi äro inne på detta kapitel, kan följande upplysning förtjena tilläggas.

20

Helsingfors är obestriddigen Finlands hufvudstad. Men det finnas omständigheter, som med skäl betaga staden anspråket att vara Finska folkets hufvudstad.

I denna stad räknas nemligen den Finska befolkningen, den, som talar och läser Finska och besöker Finska gudstjensterna, till 5 000 personer. Men här i denna hufvudstad finnes blott en skola för Finska barn, denna endast tre år gammal och endast för gossebarn. Här äro tvenne småbarnsskolor. I ingendera mottages ett Finskt barn på andra vilkor, än att det skall lemna sina föräldrars och sina fäders språk. I Vexelundervisningsskolorna, som nu besökas af något öfver 300 barn, gossar och flickor, hade, enligt det redan 1839 med mycken insigt uppgjorda reglementet, icke blott Finska barn bort undervisas på sitt modersmål, utan äfven de Svenska efterhand bort öfvas att läsa Finska och tvärtom. Men då undervisningen länge handhafs af blott en lärare och en lärarinna, och då i skolorna måste mottagas äfven *abcdarier*, så att de skilda afdelningarnes eller kretsarnes antal följaktligen är stort, har reglementet i denna del icke kunnat följas. Såsom allestädes har man då tagit sitt parti, att lära endast Svensk läsning och lemna de Finska barnen åt sitt sorgliga öde. Följden är också den, att denna kristliga och upplysta stad har att uppvisa Finsk ungdom af 12 till 16 års ålder, hvilken icke känner en bokstaf. Först sedan tre år tillbaka har nu gosskolan en andra lärare, och Finska barn hafva kunnat till undervisning mottagas. Men i flickskolan saknas ännu utrymme och lärarekrafter härtill. Utom i vexelundervisningsskolan läses Finska äfven i söndagsskolan med lärlingarne vid fabrikerna och handtverken. Men flickor äro naturligtvis här utstängda. Ännu den dag, som är, kan alltså ett Finskt flickbarn icke erhålla undervisning i någon skola i Finlands hufvudstad.¹ I lägre elementarskolan, der Finska barn borde på Finska undervisas, har sådant oss veterligen icke skett. Det kan också der allt mindre komma i fråga, då ingen skola funnits, der Finska barn fått lära sig läsa innantill.

30

40

50

Medan detta är förhållandet i landets hufvudstad, ser man ännu

¹ Sedan hösten 1860 hafva några studenter öppnat en enskild Finsk skola med fri undervisning för mindre barn, der äfven flickor mottagas.

personer offentligen uppträda, som grymt uppröras af farhågor för den förskräckande hastighet, hvarmed Finska språket här i landet tager våldet, hotande den allmänna bildningen med undergång, och andra, som bevekligen klaga öfver den förkärlek, hvarmed man vårdar sig om den Finska befolkningens bildning, medan den Svenska lemnas åt sitt hårda öde.

Det lärer kunna lända dessa bekymrade patrioter till tröst, att år 1861 utanför söndagsskolan icke flera än *trettie* söner, *ingen* enda dotter af Finska föräldrar i Finland's hufvudstad åtnjuta offentlig undervisning på sitt modersmål.

Skolläraremötet i Åbo hade också tagit i betraktande »kagan öfver skolungdomens öfveransträngning med hemarbete». Man var ense derom, att denna kagan är berättigad.

Visst kunde någon vara frestad att fråga: hvaraf veta Herrarne detta? – Finnes det någon enda skola i detta land, der man gjort försöket att låta lärjungarne på skolan öfverläsa ens en enda dags pensum, för att komma i erfarenhet af, huru lång tid härtill erfordras? Vi tala icke derom, att ett dylikt försök skulle gifva upplysning om, huru många af lärjungarne, som förmå att utan hjälp af andra läsa en hemlexa. Man kan visst, om man härom väcker fråga, någonstädes få till svar, att lexorna med de yngre genomgås på skolan. Men att detta för det mesta är tomt prat, bevisas af omöjligheten, att sådant med gällande läseordning skulle kunna ske. Hvarje lärare har 45 à 50 minuter att *förhöra* 20 à 30 lärjungar i den lästa lexan. Flerstädes brukas dertill, att jemte den nya lexan gifva den föregående till repetition. Äfven denna skall alltså inom dessa minuter förhöras. Och samma minuter skola ännu vara tillräckliga, att med lärjungarne genomgå nästa lex! Alltså en à två lexor förhöras och den tredje förberedes – allt inom dessa 45 à 50 minuter! Det är icke *en* lärjunge, som sålunda omhuldats, utan som sagdt 20 à 30. Hvilken förträfflig undervisningsordning är icke detta? Och hvem kan väl tveka, att lärare, som så förfara, icke blott verkligen *undervisa* sina lärjungar, utan äfven perfekt känna, hvilka ibland dem, som förmå på egen hand sköta sina hemlexor, och ännu dertill kunna med all säkerhet uppgifva, huru lång tid en sådan lärjunge behöfver för att lära sig hemlexan.

I Stockholm hafva under den pågående diskussionen, rörande militäröfningar i skolorna, rektor Siljeström och professor Cederschjöld uppträdt med serdeles varma föredrag mot lärjungarnes öfveransträngande genom lexläsning. Rektor Siljeström, såsom föreståndare för nya elementarskolan, fordrar all hemläsnings afskaffande. Detta är uppenbarligen en öfverdrift åt motsatta hållet. Men att öfverläsning äfven på skolan är nödvändig, kan endast den bestrida, som icke vet, hvad undervisning är. Nu undervisas lärjungarne af föräldrar, privatlärare och medlärjungar. Magistrarne i skolan hafva godheten genom förhör kontrollera, hurudan vederbörandes undervisning varit.

Till nämnde Herrars lika varma som bevisande andraganden har en insändare i Dagligt Allehanda svarat med några uppgifter, som skola vara statistiska data. Han anför, att i Svenska lärdomsskolorna lexorna på de lägre klasserna fordra 1 à 1 1/2 timmes hemarbete, på de högre 3, men äfven ända till 5 timmar dagligen. Hvilket Eldorado har då icke skolungdomen i Sverige! Ty ehuru fem timmars hemarbete är något drygt, kan det dock för en gymnasist försvaras, isynnerhet om hemarbetet på lägre klasser verkligen fordrat blott 1 à 1 1/2 timme. Ty lärjungarnes håg och krafter äro då icke i förtid brutna. Men det torde väl vara så förträffligt inrättadt äfven här i Finland? Lika lätt, som

läraren förhör sina två lexor och förbereder den tredje, läser väl äfven den 10 à 11 åriga gossen öfver sina 4 à 5 lexor dagligen, isynnerhet som dessa äro under lärarens ledning genomgångna – med den utomordentliga lätthet och hastighet, hvarom vi redan talat!

Men sanningen att säga, tro vi icke, att de Svenska skollärarene veta precis lika mycket om hemlexorna och den tid, deras inlärande fordrar, som skolläraremötet i Åbo. Uppgifterna angående tiden hafva först då något värde, när förnyade profläsningar lärt lärarene känna förhållandet.

Mötet i Åbo synes icke hafva sökt utreda, huru öfveransträngningen skall undvikas. Man har icke ens anmärkt mot den för de flesta gagnlösa och forcerade läsningen af Ryskan, som så tungt trycker vår redan förut med språkstudier öfverlastade ungdom. Hela frågan är åtminstone i protokollet behandlad med synbar ligkiltighet. Det gör oss ondt, att säga, att alla frågor, som röra lärarens eget görande och låtande, synas hafva väckt lika litet intresse. 10

Så t. ex. är frågan om de brukliga läroböckernas lämplighet mycket korrt expedierad. Likaså frågan om metoderna öfverhufvud. Endast för naturvetenskaperna yrka resp. lärare på annan ordning i undervisningen. Ingen enda närvarande har ett ord mot t. ex. den rådande slentrianen i latinläsning, så synnerligen egnad att döda lärjungens håg både för latinets och för all läsning i allmänhet. Men det kan icke gerna annorlunda vara. Ty få äro de lärare, som ens läsit något om undervisningsmetoder, än färre de, som hört och sett någon annan metod än deras egen användas. Också kan det icke nekas, att icke ett fyratietal diskussionsämnen för tre dagars sammanträden är något för mycket; och man bör icke förundra sig öfver, om trötthet och knapp tid hindrat diskussion vid de till sist förekommande frågorna. Endast må det beklagas, att organisationsfrågor, hvilkas afgörande icke af lärarene beror, fått första rummet, medan sådane, i hvilka reformen beror på dem sjelfva, fått stå efter. Men det är världens allmänna gång. Ingen vill gerna börja reformerandet med sig sjelf. När allt annat kommit i behörig ordning, kunde man väl taga itu dermed. Men beklagligen kommer allt annat aldrig i ordning; och så blir sjelfreformen aldrig af. Egentligen har dock denna mensklige svaghet en god grund. Menniskan vill först sno sig en piska; ty hon har det tysta medvetande, att den för henne är nödig. 20 30

J. V. S.

40

8 HANDLINGAR HÖRANDE TILL FEMTE ALLMÄNNA FINSKA LANDTBROKSMÖTET I FREDRIKSHAMN 1860.

Litteraturblad n:o 3, mars 1861

Ingen, som hyser deltagande för sitt folks materiela och andliga förkofran borde försumma att skaffa sig del af Landtbruksmötenas förhandlingar. De angå visserligen närmast jordbruket; men jordbruket är och förblir den fasta grundval, uppå hvilken Finska folkets framtid hvilar, jordens kultur den, utan hvilken ingen kultur öfverhufvud för detsamma kan finnas. På jordbruket hvilar statsstyrelsens bestånd; det är det, som af statskassans tre millioners inkomst betalar en million i grundskatt, största delen af 1 1/2 million i tullumgälder, dessutom mantalspengarne, största delen af karta sigillata afgiften 50